

**«6D050600-Экономика» мамандығы бойынша философия докторы (PhD) дәрежесін алу үшін ұсынылған
Алтаева Гүлмира Орынбайқызының «Авиация саласының бәсекеге қабілеттілігі Қазақстан Республикасының экономикалық даму
факторы ретінде» тақырыбындағы диссертациялық жұмысына ресми рецензенттің**

СЫН - ШІКІРІ

р/н №	Критерийлер	Критерийлер сәйкестігі	Ресми рецензенттің ұстанымына негіздеме
1.	Диссертация тақырыбының (бекіту күніне) ғылымның даму бағыттарына және/немесе мемлекеттік бағдарламаларға сәйкес болуы	<p>1.1 Ғылымды дамытудың басым бағыттарына және/немесе мемлекеттік бағдарламаларға сәйкестігі:</p> <p>1) диссертация мемлекет бюджетінен қаржыландырылатын жобаның немесе нысаналы бағдарламаның аясында орындалған (жобаның немесе бағдарламаның атауы мен нөмірін көрсету);</p> <p>2) диссертация басқа мемлекеттік бағдарлама аясында орындалған (бағдарламаның атауын көрсету);</p> <p><u>3) диссертация Қазақстан Республикасының Үкіметі жанындағы Жоғары ғылыми-техникалық комиссия бекіткен ғылым дамуының басым бағытына сәйкес (бағытын көрсету) келеді.</u></p>	<p>Ұсынылып отырған <u>диссертациялық жұмыс қазіргі кезеңдегі экономикалық ғылымның басым бағыттарына толық сәйкес келеді</u> және стратегиялық маңызы жоғары зерттеу ретінде сипатталады.</p> <p>Жаһандану жағдайында көлік инфрақұрылымы, әсіресе авиация саласы, ұлттық экономиканың бәсекеге қабілеттілігін айқындайтын негізгі факторлардың біріне айналып отыр. Осы тұрғыдан алғанда, авиация саласының бәсекеге қабілеттілігін зерттеу тек салалық емес, макроэкономикалық деңгейдегі өзекті ғылыми мәселе болып табылады.</p> <p>Автор зерттеуінде авиация секторын елдің экономикалық өсіміне ықпал ететін жүйекұраушы элемент ретінде қарастырып, оның транзиттік әлеуетті дамытудағы, халықаралық экономикалық байланыстарды кеңейтудегі және инвестициялық тартымдылықты арттырудағы рөлін негіздейді. Мұндай тәсіл қазіргі ғылыми зерттеулердің интеграциялық және кешенді бағытына <u>толық сәйкес келеді.</u></p> <p>Диссертацияның мазмұны Қазақстан Республикасының стратегиялық даму құжаттарымен, атап айтқанда <u>«Қазақстан Республикасының көлік-логистикалық әлеуетін дамытудың 2030 жылға дейінгі тұжырымдамасымен»</u> тікелей байланысты. Аталған құжатта авиация саласын дамыту, көлік дәліздерін жетілдіру және елдің транзиттік мүмкіндіктерін арттыру</p>

			<p>басым бағыттар ретінде белгіленген.</p> <p>Сонымен қатар, зерттеу нәтижелері ұлттық көлік саясатын жетілдіру, авиациялық инфрақұрылымды жаңғырту және қазақстандық авиакомпаниялардың халықаралық нарықтағы бәсекелік позицияларын нығайту міндеттерімен тығыз үйлеседі.</p> <p>Жалпы алғанда, диссертациялық жұмыс ғылым дамуының басым бағыттарына, сондай-ақ <u>мемлекеттік бағдарламалар мен стратегиялық құжаттарға толық сәйкес келеді.</u></p>
2.	Ғылымға маңыздылығы	<p><u>Жұмыс ғылымға елеулі үлесін қосады/қоспайды, ал оның маңыздылығы ашылған/ашылмаған.</u></p>	<p>Ұсынылып отырған диссертациялық жұмыс ғылым үшін маңызды әрі өзекті зерттеу болып табылады және көлік экономикасы мен салалық бәсекеге қабілеттілікті зерттеу бағытындағы ғылыми білімді дамытуға елеулі <u>үлес қосады.</u></p> <p>Автор авиация саласының бәсекеге қабілеттілігін дәстүрлі тар шеңберде қарастырмай, оны ұлттық экономиканың даму факторымен тығыз байланыста кешенді түрде талдайды. Бұл тәсіл зерттеудің ғылыми маңыздылығын арттырып, саланың макроэкономикалық деңгейдегі рөлін терең түсіндіруге мүмкіндік береді.</p> <p>Диссертацияда авиация саласының бәсекеге қабілеттілігін бағалаудың теориялық және әдіснамалық негіздері жүйеленіп, оларды Қазақстан жағдайында қолданудың ерекшеліктері негізделген. Сонымен қатар, автор ұсынған ғылыми нәтижелер саланың даму үрдістерін талдауға, оның тиімділігін бағалауға және басқарушылық шешімдерді ғылыми негізде қабылдауға бағытталған.</p>

			<p>Жұмыстың ғылыми құндылығы ұсынылған әдістемелік тәсілдер мен модельдердің жүйелілігінде және олардың қолданбалы бағыттылығында көрінеді. Бұл нәтижелер көлік экономикасы, стратегиялық басқару және салалық талдау бағыттарындағы ғылыми зерттеулерді толықтыра отырып, болашақ ғылыми ізденістерге де негіз бола алады. Сонымен қатар, диссертацияның пәнаралық сипаты оның маңыздылығын арттыра түседі, себебі зерттеу барысында экономика, көлік логистикасы және басқару аспектілері өзара байланыста қарастырылған.</p>
3.	Өзі жазу принципі	<p>Өзі жазу деңгейі:</p> <p>1) жоғары; 2) орташа; 3) төмен; 4) өзі жазбаған.</p>	<p>Диссертациялық жұмыс автордың дербес ғылыми зерттеу жүргізу қабілетінің <u>жоғары</u> деңгейін көрсетеді. Жұмыстың мазмұнына талдау жасау барысында зерттеудің барлық негізгі кезеңдері – теориялық негіздерді зерделеу, деректерді талдау, қорытындылар мен ұсыныстарды қалыптастыру – автордың жеке ғылыми ізденісінің нәтижесі екені анық байқалады.</p> <p>Автор ғылыми материалдарды жай ғана сипаттап берумен шектелмей, оларды сыни тұрғыдан талдап, салыстырып, жүйелеп, өз көзқарасын қалыптастыра алған. Әсіресе авиация саласының бәсекеге қабілеттілігін бағалау мен оны арттыруға қатысты ұсынылған әдістемелік тәсілдер мен қорытындылар автордың өзіндік ғылыми позициясының бар екенін көрсетеді.</p> <p>Жұмыста пайдаланылған статистикалық деректерді өңдеу, талдау нәтижелерін интерпретациялау және алынған қорытындыларды негіздеу барысында автордың аналитикалық ойлау қабілеті мен ғылыми тұжырым жасау дағдылары айқын көрінеді.</p> <p>Сонымен қатар, диссертация тақырыбы бойынша жарияланған ғылыми еңбектердің болуы зерттеудің апробациядан өткенін және автордың ғылыми дербестігін қосымша дәлелдейді.</p>

			Жалпы алғанда, диссертациялық жұмыс мазмұны автордың ғылыми зерттеуді өз бетінше жүргізе алатынын, күрделі экономикалық мәселелерді талдап, негізделген қорытындылар жасай алатынын көрсетеді.	
4.	Ішкі бірлік принципі	4.1 Диссертация өзектілігінің негіздемесі:	Диссертациялық жұмыста зерттеу тақырыбының өзектілігі жүйелі және дәлелді түрде <u>негізделген</u> . Автор авиация саласының қазіргі экономикалық жүйедегі рөлін, жаһандық бәсекелестік жағдайындағы маңызын және Қазақстанның транзиттік әлеуетін тиімді пайдалану қажеттілігін өзара байланыстыра отырып қарастырған. Зерттеу тақырыбы көлік инфрақұрылымының дамуындағы заманауи үрдістермен, халықаралық авиация нарығындағы өзгерістермен және ұлттық экономиканың стратегиялық міндеттерімен <u>үйлесімді түрде негізделген</u> . Бұл диссертацияның ғылыми және практикалық өзектілігін толық ашуға мүмкіндік береді.	
		1) негізделген; 2) ішінара негізделген; 3) негізделмеген.		
		4.2 Диссертация мазмұны диссертация тақырыбын айқындайды:		Диссертацияның мазмұны зерттеу тақырыбын толық әрі жан-жақты ашады. Жұмыс құрылымы логикалық тұрғыдан дұрыс ұйымдастырылған және тақырыптың барлық негізгі аспектілерін <u>қамтиды</u> . Теориялық бөлімде негізгі ұғымдар мен әдіснамалық негіздер қарастырылса, кейінгі бөлімдерде олардың практикалық қолданылуы мен нақты талдау нәтижелері ұсынылған. Бұл өз кезегінде зерттеу мазмұнының тақырыппен <u>толық сәйкестігін қамтамасыз етеді</u> .
		1) айқындайды; 2) ішінара айқындайды; 3) айқындамайды.		
4.3. Мақсаты мен міндеттері диссертация тақырыбына сәйкес келеді:	Диссертациялық жұмыстың мақсаты нақты және зерттеу тақырыбымен <u>толық үйлеседі</u> . Қойылған мақсатқа сәйкес міндеттер жүйелі түрде тұжырымдалып, зерттеу логикасын қамтамасыз ететін бірізді құрылымда берілген. Әрбір міндет зерттеудің белгілі бір кезеңін қамтып, жалпы мақсатқа жетуге бағытталған. Бұл жұмыстың ғылыми тұтастығын және нәтижелердің негізділігін көрсетеді.			
1) сәйкес келеді; 2) ішінара сәйкес келеді; 3) сәйкес келмейді.				

		<p>4.4. Диссертацияның барлық бөлімдері мен ережелері логикалық байланысқан:</p>	<p>Диссертация құрылымы ішкі бірлік қағидатына толық сәйкес келеді. Жұмыстың барлық бөлімдері өзара <u>тығыз байланыста</u> және зерттеу тақырыбының бірізді дамуын қамтамасыз етеді.</p> <p>Теориялық тұжырымдар кейінгі талдау бөлімінде нақты деректермен дәлелденіп, соңғы бөлімде практикалық ұсыныстарға ұласады. Мұндай құрылым зерттеудің логикалық тұтастығын айқын көрсетеді.</p>
		<p>1) толық байланысқан; 2) ішінара байланысқан; 3) байланыс жоқ.</p>	<p>Диссертацияда ұсынылған ғылыми шешімдер мен әдістемелік тәсілдер жеткілікті деңгейде негізделген және қолданыстағы ғылыми тәсілдермен салыстырмалы талдау арқылы бағаланған.</p> <p>Автор авиация саласының бәсекеге қабілеттілігін бағалауда көпкритерийлі тәсілді қолдана отырып, оның артықшылықтарын көрсеткен және бұл әдістің тиімділігін ғылыми тұрғыда дәлелдеген. Сонымен қатар, әдебиеттерге <u>сыни талдау жүргізу арқылы өз ғылыми көзқарасын қалыптастырған.</u></p>
5.	Ғылыми жаңашылдық принципі	<p>5.1 Ғылыми нәтижелер мен ережелер жаңа ма?</p> <p>1) толығымен жаңа; 2) ішінара жаңа (25-75% жаңа); 3) жаңа емес (жаңасы 25%-дан кем).</p>	<p>Диссертациялық жұмыста ұсынылған ғылыми нәтижелер авиация саласының бәсекеге қабілеттілігін зерттеуге жаңа мазмұндық және әдіснамалық қырынан қарауға мүмкіндік береді. Автор зерттеу барысында қалыптасқан теориялық көзқарастарды жүйелей отырып, оларды қазіргі экономикалық жағдайларға бейімдеп, <u>жаңа ғылыми тұжырымдар</u> ұсынады.</p> <p>Жұмыстың жаңашылдығы авиация саласының бәсекеге қабілеттілігін бағалауға кешенді тәсіл ұсынуымен, сондай-ақ бұл процесті тек микро деңгейде емес, макроэкономикалық факторлармен байланыста қарастыруымен ерекшеленеді.</p> <p>Ұсынылған ғылыми ережелер мен тұжырымдар автордың дербес ғылыми ізденісінің нәтижесі болып табылады және олардың бірегейлігі жүргізілген талдау мен</p>

			сараптамалық бағалаулар арқылы дәлелденген.
		<p>5.2 Диссертацияның қорытындылары жаңа ма?</p> <p><u>1) толығымен жаңа;</u> 2) ішінара жаңа (25-75% жаңа); 3) жаңа емес (жаңасы 25%-дан кем).</p>	<p>Диссертацияда алынған қорытындылар ғылыми жаңалық талаптарына толық сәйкес келеді. Автор авиация саласының бәсекеге қабілеттілігін бағалау мен арттыру мәселелерін кешенді түрде қарастырып, оларды Қазақстан жағдайына бейімдеу арқылы <u>жаңа ғылыми нәтижелерге қол жеткізген.</u></p> <p>Қорытындылар тек теориялық талдауға ғана емес, нақты эмпирикалық деректерге негізделген, бұл олардың практикалық маңыздылығын арттырады. Сонымен қатар, ұсынылған тұжырымдар саланың даму бағыттарын айқындауға және тиімді басқарушылық шешімдер қабылдауға мүмкіндік береді.</p>
		<p>5.3 Техникалық, технологиялық, экономикалық немесе басқару шешімдері жаңа және негізделген бе?</p> <p><u>1) толығымен жаңа;</u> 2) ішінара жаңа (25-75% жаңа); 3) жаңа емес (жаңасы 25%-дан кем).</p>	<p>Диссертацияда ұсынылған экономикалық және басқарушылық шешімдер ғылыми тұрғыдан <u>негізделген және жаңашыл сипатқа ие.</u> Автор бәсекеге қабілеттілікті бағалаудың көрсеткіштер жүйесін қалыптастырып, оны көпкритерийлі талдау негізінде интегралды бағалау үлгісі арқылы жүзеге асыруды ұсынған.</p> <p>Бұл тәсіл авиация саласының жағдайын жан-жақты бағалауға және оның даму бағыттарын нақты айқындауға мүмкіндік береді. Сонымен қатар, ұсынылған шешімдер нақты аналитикалық деректерге, сараптамалық бағалауларға және заманауи ғылыми әдістерге сүйене отырып әзірленген, бұл олардың сенімділігі мен қолданбалы маңызын арттырады.</p>

6.	Негізгі қорытындылардың негізділігі	Барлық негізгі қорытындылар ғылыми тұрғыдан қарағанда ауқымды дәлелдемелерде <u>негізделген</u> / негізделмеген (qualitative research және өнер және гуманитарлық ғылымдар бойынша даярлық бағыттары үшін).	<p>Диссертациялық жұмыста ұсынылған негізгі ғылыми қорытындылар жеткілікті деңгейде <u>негізделген</u> және кешенді ғылыми талдау нәтижесінде алынған. Автор зерттеу барысында теориялық және эмпирикалық әдістерді үйлесімді қолдана отырып, алынған нәтижелердің сенімділігін қамтамасыз еткен.</p> <p>Зерттеу үдерісінде авиация саласының даму көрсеткіштері жан-жақты талданып, ресми статистикалық деректер мен халықаралық ұйымдардың мәліметтері негізінде жүйеленген. Бұл дереккөздердің сапасы мен әртүрлілігі зерттеу нәтижелерінің объективтілігін арттырады.</p> <p>Автор ғылыми тұжырымдарды қалыптастыруда заманауи әдістерді, соның ішінде экономикалық-статистикалық талдау, салыстырмалы талдау және көпкритерийлі бағалау тәсілдерін қолданған. Бұл әдістер авиация саласының бәсекеге қабілеттілігін кешенді бағалауға және оның негізгі факторларын анықтауға мүмкіндік берген.</p> <p>Сонымен қатар, ұсынылған теориялық тұжырымдар нақты аналитикалық есептеулермен және практикалық <u>деректермен дәлелденген</u>. Зерттеу нәтижелері логикалық тұрғыдан өзара байланысты және диссертацияда қойылған мақсат пен міндеттерге толық сәйкес келеді.</p> <p>Жұмыста пайдаланылған отандық және шетелдік ғылыми еңбектер, сондай-ақ сараптамалық бағалау нәтижелері автор қорытындыларының ғылыми негізділігін қосымша растайды.</p> <p>Жалпы алғанда, диссертацияда алынған негізгі ғылыми нәтижелер мен қорытындылар <u>жеткілікті дәлелденген</u>, сенімді және ғылыми талаптарға толық жауап береді.</p>
7.	Қорғауға шығарылған негізгі ережелер	<p>Әрбір ереже бойынша келесі сұрақтарға жеке жауап беру қажет:</p> <p>7.1 Ереже дәлелденді ме?</p>	<p>1-тұжырымдама.</p> <p>Автор ұсынған авиация саласының бәсекеге қабілеттілігіне берілген анықтама ғылыми тұрғыдан</p>

		<p>1) дәлелденді; 2) шамамен дәлелденді; 3) шамамен дәлелденбеді; 4) дәлелденбеді; 5) бұл тұжырымда ереженің дәлелденгенін тексеру мүмкін емес.</p> <p>7.2 Тривиалды ма?</p> <p>1) ия; 2) жоқ; 3) бұл тұжырымда ереженің тривиалды екенін тексеру мүмкін емес.</p> <p>7.3 Жаңа ма?</p> <p>1) ия; 2) жоқ; 3) бұл тұжырымда ереженің жаңашылдығын тексеру мүмкін емес.</p> <p>7.4 Қолдану деңгейі:</p> <p>1) тар; 2) орташа; 3) кең 4) бұл тұжырымда ереженің қолдану деңгейін тексеру мүмкін емес.</p> <p>7.5 Мақалада дәлелденген бе?</p> <p>1) ия; 2) жоқ 3) бұл тұжырымда мақаладағы ереженің дәлелденгенін тексеру мүмкін емес.</p>	<p>негізделген және мазмұндық жағынан кеңейтілген. Бәсекеге қабілеттілікті қосылған құн қалыптастыру және ұлттық экономиканың дамуына үлес қосу қабілеті арқылы қарастыруы зерттеудің теориялық деңгейін тереңдетеді және авторлық тәсілдің жаңалығын көрсетеді.</p> <p>2-тұжырымдама. Авиация саласының бәсекеге қабілеттілігін бағалаудың ұсынылған алгоритмі (көрсеткіштерді іріктеу, нормалау, салмақтау және интегралдық индекс есептеу) әдістемелік тұрғыдан бірізді және жүйелі сипатқа ие. Ұсынылған тәсіл нәтижелердің салыстырмалылығын қамтамасыз етеді және оны тәжірибеде қолдану мүмкіндігі негізделген.</p> <p>3-тұжырымдама. Қазақстандық авиакомпаниялардың бәсекеге қабілеттілігіне әсер ететін құрылымдық шектеулер кешенді түрде айқындалған. Транзиттік әлеуетті пайдалану деңгейі, халықаралық маршруттық желілерге интеграция және институционалдық ортаның әсері өзара байланыста қарастырылып, саланың дамуын шектейтін негізгі факторлар ретінде негізделген.</p> <p>4-тұжырымдама. Ұсынылған көпкритерийлі модель авиация саласының даму деңгейін объективті бағалауға мүмкіндік береді. Интегралдық көрсеткішті қалыптастыру арқылы саланың бәсекеге қабілеттілігін кешенді сипаттау және оны арттырудың басым бағыттарын анықтау қамтамасыз етіледі. Модельдің қолданбалы маңыздылығы жеткілікті деңгейде негізделген.</p>
8.	Дәйектілік қағидаты Дереккөздер мен ұсынылған	8.1 Әдіснаманы таңдау – негізделген немесе әдіснама нақты жазылған:	Диссертациялық жұмыста қолданылған әдіснамалық тәсілдер зерттеу мақсаты мен міндеттеріне толық сәйкес

ақпараттың дәйектілігі	<p>1) ия; 2) жоқ.</p>	<p>келеді және ғылыми тұрғыдан негізделген. Автор зерттеу барысында авиация саласының ерекшеліктерін ескере отырып, талдау әдістерінің оңтайлы жиынтығын таңдаған. Қолданылған әдістердің логикасы мен өзара байланысы жұмыстың құрылымында нақты көрініс тапқан. Әрбір әдіс зерттеу міндеттерін шешуге бағытталған және олардың қолданылу себептері жеткілікті дәрежеде негізделген. Бұл зерттеу үдерісінің дәйектілігін және ғылыми негізділігін қамтамасыз етеді.</p>
	<p>8.2Диссертация жұмысының нәтижелері компьютерлік технологияларды қолдану арқылы ғылыми зерттеулердің қазіргі заманғы әдістері мен деректерді өңдеу және интерпретациялау әдістемелерін пайдалана отырып алынған:</p> <p>1) ия; 2) жоқ.</p>	<p>Диссертацияда ғылыми зерттеудің қазіргі заманғы әдістері мен деректерді өңдеудің тиімді құралдары кеңінен қолданылған. Автор экономикалық-статистикалық талдау, көпкритерийлі бағалау және салыстырмалы талдау әдістерін компьютерлік технологиялармен үйлестіре отырып пайдаланған.</p> <p>Сандық мәліметтерді өңдеу барысында заманауи бағдарламалық құралдардың қолданылуы есептеулердің дәлдігін арттырып, алынған нәтижелердің сенімділігін қамтамасыз етеді. Бұл зерттеудің қазіргі ғылыми талаптарға сәйкес орындалғанын көрсетеді.</p>
	<p>8.3Теориялық қорытындылар, модельдер, анықталған өзара байланыстар және заңдылықтар эксперименттік зерттеулермен дәлелденген және расталған (педагогикалық ғылымдар бойынша даярлау бағыттары үшін нәтижелер педагогикалық эксперимент негізінде дәлелденеді).</p> <p>1) ия; 2) жоқ.</p>	<p>Диссертацияда ұсынылған теориялық тұжырымдар мен модельдер нақты эмпирикалық деректермен дәлелденген. Автор теориялық негіздерді практикалық талдау нәтижелерімен ұштастырып, олардың өміршеңдігін көрсете алған.</p> <p>Жүргізілген талдау нәтижелері, сараптамалық бағалаулар және есептеулер ұсынылған ғылыми қорытындылардың дұрыстығын растайды және олардың қолданбалы маңызын арттырады.</p>

		<p>8.4 Маңызды мәлімдемелер нақты және сенімді ғылыми әдебиеттерге сілтемелермен расталған / ішінара расталған / расталмаған.</p>	<p>Диссертацияда келтірілген негізгі ғылыми тұжырымдар мен пікірлер сенімді және заманауи ғылыми дереккөздерге сүйене отырып <u>негізделген</u>. Автор әдебиеттерді орынды пайдаланып, ғылыми дәйектілік қағидатын сақтай отырып, өз тұжырымдарын дәлелдей алған.</p> <p>Бұл жұмыстың ғылыми мәдениетінің жоғары деңгейде орындалғанын көрсетеді.</p>
		<p>8.5 Пайдаланылған әдебиеттер тізімі әдеби шолуға жеткілікті/жеткіліксіз.</p>	<p>Пайдаланылған әдебиеттер тізімі зерттеу тақырыбын толық ашуға жеткілікті және мазмұнды болып табылады. Автор отандық және шетелдік ғылыми еңбектерді, халықаралық ұйымдардың материалдарын және ресми статистикалық деректерді <u>кеңінен пайдаланған</u>.</p> <p>Әдеби шолу жүйелі түрде беріліп, зерттеудің теориялық-әдіснамалық негізін толық қалыптастырады.</p>
9	Практикалық құндылық қағидаты	<p>9.1 Диссертацияның теориялық маңызы:</p> <p>1) бар; 2) жоқ.</p> <p>9.2 Диссертацияның практикалық маңызы бар және алынған нәтижелерді практикада қолдану мүмкіндігі жоғары:</p>	<p>Диссертациялық жұмыстың теориялық маңызы авиация саласының бәсекеге қабілеттілігін зерттеу бағытындағы ғылыми ұғымдарды тереңдету және әдіснамалық тәсілдерді <u>жетілдірумен айқындалады</u>.</p> <p>Автор зерттеу барысында бәсекеге қабілеттілік ұғымын кеңейте отырып, оны салалық және макроэкономикалық деңгейде қарастырудың <u>маңыздылығын негіздейді</u>. Бұл тәсіл көлік экономикасы, салалық талдау және стратегиялық басқару теорияларының дамуына өз үлесін қосады.</p> <p>Сонымен қатар, диссертацияда ұсынылған модельдер мен бағалау әдістері авиация саласын зерттеудің теориялық базасын толықтырып, осы бағыттағы кейінгі ғылыми зерттеулер үшін <u>әдіснамалық негіз қалыптастырады</u>.</p> <p>Жұмыстың <u>практикалық маңызы жоғары</u> және алынған нәтижелерді нақты қолдану мүмкіндігімен ерекшеленеді. Автор ұсынған әдістемелік тәсілдер мен ұйымдастырушылық-экономикалық ұсыныстар авиация</p>

		<p>1) ия; 2) жоқ.</p>	<p>саласының дамуын стратегиялық жоспарлау, авиакомпаниялардың бәсекеге қабілеттілігін бағалау және басқарушылық шешімдер қабылдау барысында <u>тиімді пайдаланылуы мүмкін.</u> Зерттеу нәтижелері салалық саясатты жетілдіру, инвестициялық шешімдерді негіздеу және көлік-логистикалық инфрақұрылымды дамыту бағыттарында да <u>қолдануға жарамды.</u> Бұл ұсыныстардың практикалық бағыттылығы жұмыстың құндылығын арттырады.</p>
		<p>9.3 Практикалық ұсыныстар жаңа ма? 1) толығымен жаңа; 2) ішінара жаңа (25-75% жаңа); 3) жаңа емес (жаңасы 25%-дан кем).</p>	<p>Диссертацияда ұсынылған практикалық ұсыныстар мазмұны жағынан <u>жаңашыл және ғылыми негізделген.</u> Автор авиация саласының бәсекеге қабілеттілігін арттыруға бағытталған кешенді шаралар жүйесін ұсына отырып, оларды нақты экономикалық көрсеткіштермен және талдау нәтижелерімен байланыстырады. Ұсынылған шешімдер жүйелілігімен, негізділігімен және қолданбалы сипатымен ерекшеленеді. Бұл ұсыныстардың <u>жаңалығы олардың заманауи талаптарға сәйкес келуінде және нақты практикалық іске асыру мүмкіндігінің болуында көрінеді.</u></p>
10.	Жазу және ресімдеу сапасы	<p>Академиялық жазу сапасы: 1) жоғары; 2) орташа; 3) орташадан төмен; 4) төмен.</p>	<p>Диссертациялық жұмыстың академиялық жазу сапасы жоғары деңгейде орындалған және ғылыми еңбектерге <u>қойылатын талаптарға толық сәйкес келеді.</u> Жұмыста ғылыми баяндау стилі сақталған, терминологиялық аппарат орынды және бірізді қолданылған. Автор күрделі ғылыми ұғымдарды нақты әрі түсінікті түрде жеткізе отырып, мәтіннің логикалық құрылымын жүйелі түрде қалыптастырған. Диссертацияның құрылымы тұтас және бірізді: тараулар мен бөлімдер өзара үйлесімді байланысқан, мәтіннің мазмұны зерттеу логикасына сәйкес біртіндеп дамып отырады. Бұл ғылыми жұмыстың <u>сапалы ұйымдастырылғанын көрсетеді.</u></p>

		Сонымен қатар, кестелер, диаграммалар және талдамалық материалдар орынды пайдаланылып, зерттеу нәтижелерін көрнекі түрде ұсынуға мүмкіндік береді. Пайдаланылған дереккөздерге сілтемелер дұрыс рәсімделген, академиялық адалдық қағидаттары сақталған. Жалпы алғанда, диссертацияның жазылу және рәсімделу деңгейі автордың ғылыми мәтінмен жұмыс істеу дағдыларының қалыптасқанын және зерттеу нәтижелерін кәсіби деңгейде ұсына алатынын көрсетеді.
11.	Диссертацияға ескертулер	Жалпы алғанда, диссертациялық жұмыс мазмұны, құрылымы және ғылыми деңгейі бойынша жоғары талаптарға сәйкес келеді. Соған қарамастан, жұмысты одан әрі жетілдіру мақсатында келесі жекелеген ескертулер мен ұсыныстарды атап өтуге болады: – мәтіннің жекелеген бөлімдерінде стилистикалық және редакциялық сипаттағы ұсақ дәлсіздіктер кездеседі, оларды редакциялық өңдеу арқылы түзетуге болады; – талдау нәтижелерін түсіндіру барысында кейбір тұстарды кеңірек ашып көрсету жұмыстың қабылдануын одан әрі жеңілдетер еді. Аталған ескертулер ұсыныстық сипатқа ие және диссертациялық жұмыстың жалпы ғылыми деңгейіне, алынған нәтижелердің маңыздылығына және қорытындылардың негізділігіне әсер етпейді.
12.	Докторант мақалаларының зерттеу тақырыбы бойынша ғылыми деңгейі (диссертация мақалалар сериясы нысанында қорғалған жағдайда ресми рецензенттер докторанттың зерттеу тақырыбы бойынша әр мақаласының ғылыми деңгейін зерделейді).	Докторанттың диссертациялық зерттеу тақырыбы бойынша жарияланған ғылыми еңбектері жұмыстың мазмұнымен толық сәйкес келеді және алынған ғылыми нәтижелердің апробациядан өткенін айқын көрсетеді. Жарияланған мақалаларда авиация саласының бәсекеге қабілеттілігін бағалау, оны арттырудың негізгі факторлары, сондай-ақ саланың даму бағыттары жүйелі түрде қарастырылған. Бұл еңбектер диссертацияда ұсынылған негізгі ғылыми идеялар мен тұжырымдардың кезең-кезеңімен қалыптасқанын және ғылыми қауымдастықта талқыланғанын дәлелдейді. Автордың ғылыми жарияланымдарының ішінде халықаралық деңгейдегі басылымдарда жарық көрген мақалалардың болуы зерттеудің сапасын және оның нәтижелерінің ғылыми маңыздылығын көрсетеді. Атап айтқанда, Scopus деректер базасына енгізілген журналда жарияланған мақала диссертациялық зерттеу нәтижелерінің халықаралық ғылыми кеңістікте мойындалғанын айғақтайды. Сонымен қатар, Қазақстан Республикасы Ғылым және жоғары білім саласындағы сапаны қамтамасыз ету комитеті ұсынған ғылыми басылымдарда жарияланған мақалалар зерттеудің

		<p>ұлттық ғылыми ортадағы өзектілігі мен практикалық маңызын растайды.</p> <p>Жалпы алғанда, докторанттың ғылыми жарияланымдары жоғары ғылыми деңгейде орындалған, мазмұны жағынан сапалы және диссертациялық жұмыстың негізгі нәтижелерін толық қамтиды.</p>
13.	Ресми рецензенттің шешімі (осы Үлгі ереженің 28-тармағына сәйкес)	<p>Жүргізілген жан-жақты талдау негізінде Алтаева Гүлмира Орынбайқызының «Авиация саласының бәсекеге қабілеттілігі Қазақстан Республикасының экономикалық даму факторы ретінде» тақырыбындағы диссертациялық жұмысы өзекті ғылыми мәселеге арналған, мазмұны терең және жоғары деңгейде орындалған аяқталған ғылыми зерттеу болып табылады деп қорытынды жасауға болады.</p> <p>Диссертацияда қойылған мақсаттар мен міндеттер толық орындалған, алынған ғылыми нәтижелер жеткілікті дәрежеде негізделген және ғылыми жаңашылдығымен, сондай-ақ теориялық және практикалық маңыздылығымен ерекшеленеді. Автор ұсынған тұжырымдар мен әдістемелік тәсілдер авиация саласының бәсекеге қабілеттілігін арттыру бағытында маңызды ғылыми және қолданбалы мәнге ие.</p> <p>Жұмыс Қазақстан Республикасы Ғылым және жоғары білім министрлігінің докторантура бойынша диссертациялық зерттеулерге қойылатын талаптарына толық сәйкес келеді.</p> <p>Осыған байланысты, ресми рецензенттің оң қорытындысы негізінде Алтаева Гүлмира Орынбайқызына «6D050600 – Экономика» мамандығы бойынша философия докторы (PhD) дәрежесін беру үшін Комитетке ұсыныс жасау шешімі беріледі.</p>

Ресми рецензент:
PhD, қауымдастырылған профессор,
экономика және халықаралық
бизнес кафедрасының меңгерушісі,
академик Е.А. Бөкетов атындағы
Қарағанды университеті

Аманжол Нұрғұлбаева Нурғуль Болатовна

РАСТЫЛУ
Ғалым хатшы
Е. Тутинова
2026 ж. «13» сәуір